

Pareltjes

over de geschiedenis van Rossum
nummer 55, mei 2026

De 4 mei-herdenking en de bevrijdingsfeesten in Rossum

Bevrijdingsdag wordt in Nederland op 5 mei gevierd. Het is een vrije dag. De dag daarvoor worden de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog herdacht en staat men stil bij de slachtoffers die er gedurende de jaren 1940-1945 vielen. Veel mensen hangen op de 4de mei de vlag uit, maar wel half stok, als uiting van het feit dat men aan de verschrikkingen van de oorlog denkt en men eventueel aan familieleden en bekenden denkt die door gebeurtenissen in de oorlog zijn omgekomen. Op de achtergrond speelt vaak de gedachte 'dat nooit meer' mee.

Aan een jaarlijkse viering van de bevrijding wordt sinds enige tijd minder waarde gehecht. Dat komt bijvoorbeeld tot uiting in de houding die de landelijke overheid daarover inneemt. Momenteel wordt het standpunt ingenomen dat Bevrijdingsdag om de 5 jaar groots wordt gevierd. Daarvoor is het Nationaal Comité 4 en 5 mei in het leven geroepen, om aan de 4de en 5de mei landelijke invulling te geven. 'Het Nationaal Comité 4 en 5 mei heeft als taak richting, inhoud en vorm te geven aan herdenken en vieren en de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog levend te houden', staat er op haar website. De gemeenten sluiten zich hierbij aan door subsidies voor evenementen te financieren, zoals die van Tour de Waal in het Rivierengebied.

Een luchtvloot vloog in oostelijke richting

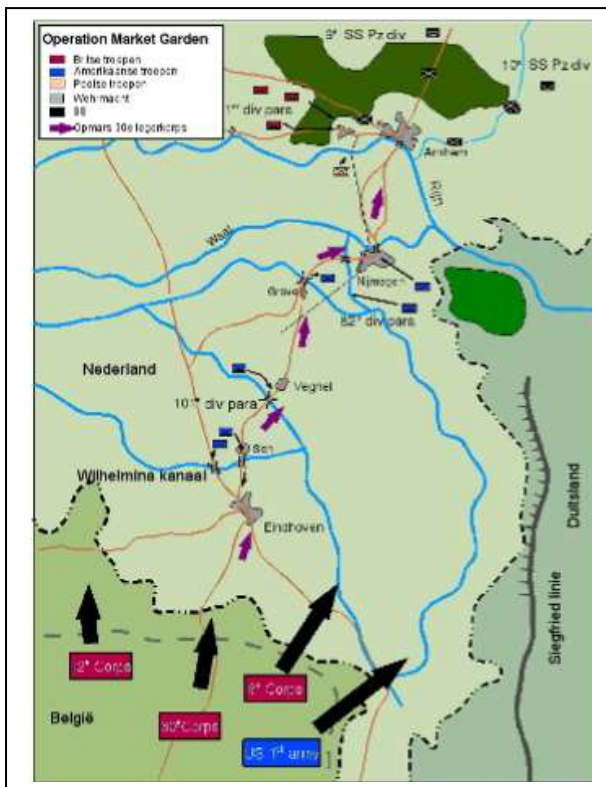
In de maanden juli en augustus 1944 speelt de oorlog tussen de Geallieerde en de Duitse troepen zich in West Europa vooral in Frankrijk en België af. Na D-day (6 juni 1944) lukt het de Geallieerden Normandië te veroveren. De strijd verplaatst zich naar het Noordoosten, naar België. Belangrijk gegeven is dat de haven van Antwerpen op 4 september in Geallieerde handen valt. Daardoor is die haven voor hen echter nog niet beschikbaar: eerst moet de Scheldemond nog worden veroverd. Pas na de succesvolle Slag om de Schelde, waarbij - na ruim vijf weken van felle gevechten - Walcheren werd veroverd, en na het mijnenvrij maken van de vaargeul naar Antwerpen, meerde het eerste Geallieerde bevoorradingsschip op 28 november 1944 aan in de haven van Antwerpen. De bevoorrading van munitie en ander materiaal dat voor de oorlog nodig was, werd nu voor de Geallieerden veel makkelijker. Maar de opmars ging door: naar Arnhem, zoals weldra bleek. Op 17 september 1944 begon de Slag om Arnhem, bekend als Operatie Market Garden. Tijdens de opmars naar deze strategisch belangrijke stad, moesten vele bruggen worden veroverd. Alles volgens het plan van de Britse opperbevelhebber Montgomery. Dat lukte, alleen de laatste brug, de Rijnbrug bij Arnhem, bleek 'een brug te ver'.

In de zomer van 1944 werd het luchtruim boven Nederland sterk gedomineerd door de Geallieerde luchtmacht. Vliegtuigen stegen in Engeland op om Duitse steden te bombarderen. In de aanloop naar de brug bij Arnhem wilden de Geallieerden risico's op onverwachte tegenstand van zich in de regio schuil houdende Duitse eenheden tot het minimum beperken. Jagers van de Geallieerde luchtmacht struinden het gebied daarom af naar verdachte

locaties. Er was boven het gebied opvallend veel vliegverkeer. Veel burgers, ook Rossummers, merkten dit op. Britse Spitfires en Amerikaanse Mustangs vlogen vaak laag over de Waal en de Maas om Duitse stellingen en troepenverplaatsingen in kaart te brengen of aan te vallen. Om de Duitse verdediging te verzwakken, vielen jachtbommenwerpers treinen aan, alsmede schepen op de Waal en bombardeerden zij het Duitse luchtafweergeschut in de regio. Zoals in Neerijnen waar zich een dergelijk geschut (Flak genaamd) bevond. Britse jagers ontdekten in de afgedamde Maas bij Rossum enkele

schepen, waaronder een ark. Het was de ark waarmee de familie Van Hattum het in hun ogen het onveilige Zaltbommel waren ontvlucht. De Britse piloten vertrouwden de zaak niet en schoten met fosforgranaten op de schepen, waardoor de houten ark onmiddellijk in brand vloog. Een deel van de familie Van Hattum kwam bij deze aanval om het leven.

Op 18 september 1944 kon men, bij het begin van de operatie Market Garden, boven Rossum duizenden vliegtuigen in oostelijke richting zien vliegen, op weg naar Arnhem en Nijmegen. Het waren nu vooral transporttoestellen met parachutisten aan boord die op de Ginkelse Heide bij Wolfheze uit het vliegtuig sprongen. In totaal ongeveer 20 000 man. Veel van die transporttoestellen waren met een kabel verbonden aan een zogenoemde glider, een soort zweefvliegtuig. Dat waren vliegtuigen zonder motoren, waarin zich eveneens manschappen, geen parachutisten, bevonden. Die gliders landden op de heide en de manschappen trokken samen met de parachutisten op naar Arnhem. In totaal werden er zo op de landingsplaats op de Ginkelse heide in twee dagen ongeveer 35 000 man gedropt.

Een Duitse piloot in Rossum begraven

Veel overkomende vliegtuigen kondigden op 10 mei 1940 aan dat het oorlog was. De Duitse vliegtuigen hadden veelal Dordrecht, Moerdijk en De Haag als doel. In Den Haag waren de vliegvelden Ockenburg en Valkenburg bij Leiden het doel. Maar vooral het toen pas geopende militaire vliegveld Ypenburg. Zij maakten gebruik van luchtlandingstroepen om de vliegvelden snel in handen te krijgen, om er daarna met vliegtuigen te kunnen landen. De Duitsers beoogden zo het Nederlandse regeringscentrum te veroveren.

De route van Duitsland naar het westen van Nederland was voor vliegers eenvoudig: ze konden gewoon de loop van de grote rivieren volgen, waardoor ze zich konden oriënteren. Daarom zagen Rossummers op die eerste dag van de oorlog veel vliegtuigen - waaronder de Messerschmitt Bf 109 - in de lucht. Een Messerschmitt Bf 109 was een jachtvliegtuig, met de piloot als enige inzittende. Er verongelukten op die 10e mei maar liefst 47 van deze toestellen. Ook in Rossum kwam zo'n toestel neer. De piloot van dit vliegtuig was Hans Kreuz, afkomstig uit het plaatsje Kolburg aan de Oostzee. Hij kwam met z'n vliegtuig ergens boven het Rivierengebied in moeilijkheden en stortte in de gemeente Rossum neer. Dat was in de weilanden die bekend zijn onder de naam De Zandslagen, tussen de Molenstraat in Hurwenen en de H.C. de Jonghweg. De piloot overleefde de crash niet. Hij werd op 11 mei 1940 in Rossum begraven. De Duitsers eisten later zijn stoffelijk overschot op. Daarop werd Kreuz naar het Duitse oorlogskerkhof in Ysselstein in Limburg overgebracht. In de briefwisseling tussen de Duitse bevelhebber en de burgemeester van Rossum over deze kwestie wordt het nummer van zijn herkenningsplaatje genoemd: 53503/36.